

Reflectie te geven op het C-dictum (en de reactie van de regering daarop in het nader rapport) ten aanzien van de wet inzake maatwerkaanpak PAS-melders.

Prof. Dr. Ch.W. Backes, Utrecht Centre for Water, Ocean and Sustainability Law (UCWOSL), UU

1. Inleidende opmerkingen

U hebt mij verzocht 'te reflecteren op het C-dictum (en de reactie van de regering daarop in het nader rapport) ten aanzien van de wet inzake maatwerkaanpak PAS-melders. Dat wil ik graag doen. Vanwege de korte periode die ik hiervoor ter beschikking heb (ik ben vanaf het aanstaande weekeinde een week geheel offline) kan de reflectie niet alle punten belichten en is deze beperkt tot hoofdvragen. Zo ga ik bijvoorbeeld niet in op de opmerking van de AARvS (Afdeling Advisering) over het ontbreken van een internetconsultatie en eveneens niet op de opmerking over het gebruik van de term 'legaliseren'. Dat laatstgenoemde bezwaar is door de aanpassing van de wet zelf (en de MvT) opgelost. Om het advies en de reactie van de minister daarop te becommentariëren is het eerst nodig kort in herinnering te roepen waarom het niet is gelukt om de PAS-melders binnen drie jaar na start van het legalisatieprogramma te legaliseren (2.) Vervolgens ga ik in op de vraag hoe waarschijnlijk het is dat de illegale situatie voor alle PAS-melders tot 2028 zal worden beëindigd (3.) en hoe groot de kans is dat op grond van het voorliggende wetsvoorstel en de uitvoering daarvan verzoeken tot handhaving kunnen worden afgewezen (4.). Op grond van deze inschattingen is het mogelijk om een uitspraak te doen of het C-dictum terecht is en of het wetsvoorstel zelf en de memorie van toelichting in voldoende mate zijn aangepast om de kritiek van de AARvS weg te nemen (5.)

Ik heb bij de reflectie naast het advies van de AARvS en het nader rapport van de regering betrokken het wetsvoorstel zelf met memorie van toelichting, de brief van minister Wiersma van 28 november 2024 (kamerstukken II, 2024/25, 35 334, Nr. 322) en de meest relevante rechtspraak. Graag ben ik bereid over de reflectie nader van gedachten te wisselen als dat op prijs wordt gesteld en mits dat in de agenda's in te passen is.

2. Waarom is het niet gelukt om alle PAS-melders te legaliseren?

Bij de opname in de wet van de opdracht om de PAS-melders te legaliseren in 2021 en bij het vaststellen van het Legalisatieprogramma PAS op 28 februari 2022 was de stellige verwachting van de regering dat tijdig voldoende maatregelen genomen zouden worden om de nodige 'stikstofruimte' (dus verlagingen van de depositie op alle aan de orde zijnde gebieden) te scheppen teneinde de PAS-melders te legaliseren. Dat is geheel niet gelukt. Van de 3.637 PAS-melders was er eind 2024 voor 184 (dus ongeveer 5%) een oplossing gevonden. Legalisering met gebruik van stikstofruimte heeft maar een enkele keer plaatsgevonden. Voor zover uit de stukken op te maken in 8 gevallen.¹ Als reden voor deze mislukking wordt door de regering genoemd dat 'In de afgelopen jaren is gebleken dat de natuur er slechter voorstaat dan werd gedacht'.² Ik denk niet dat dat de hoofdreden is waarom het niet is gelukt de PAS-melders binnen drie jaar (na begin van het legalisatieprogramma) te legaliseren. Ik zie de hoofdredenen in twee omstandigheden. De eerste is het feit dat de maatregelen die de regering heeft genomen om tot een reductie van de stikstofuitstoot (en depositie) te komen allemaal zijn gebaseerd op vrijwilligheid. Dat geldt voor alle

¹ Brief van minister Wiersma van 28 november 2024, kamerstukken II, 2024/25, 35 334, Nr. 322, p. 2.

² Wijziging van de Omgevingswet (maatwerkaanpak PAS-projecten), kamerstukken II, 2024/25, 36 755, nr. 3, p. 2.

beëindigings- en subsidieregelingen voor innovatie of andere aanpassingen. Het is logisch, was te voorzien en werd voorzien (door anderen dan de regering) dat het met deze, geheel op vrijwilligheid gebaseerde aanpak niet tot de noodzakelijke reductie op de juiste plek (in termen van de regering: 'ruimtelijke match') zou komen. De tweede reden is het niet rekening houden met het additionaliteitsvereiste. Zoals bekend is het alleen mogelijk om stikstofruimte voor de legalisering van PAS-melders in te zetten als die ruimte niet nodig is om de achteruitgang in een gebied te stoppen (als 'passende maatregel' in de zin van art. 6 lid 2 Habitatrictlijn) of toe te werken naar eventuele andere instandhoudingsdoelstellingen (herstel- en verbetering, zogenoemde instandhoudingsmaatregelen, art. 6 lid 1 Habitatrictlijn). Op zich is het opmerkelijk dat (nog steeds) niet kan worden onderbouwd dat de stikstofruimte die gebruikt wordt om PAS-melders te legaliseren (voor zover die wordt geschapen) niet nodig is als passende maatregel of instandhoudingsmaatregel. Het gaat immers om een tamelijk geringe hoeveelheid depositie(verlaging). De reden is dat er nog steeds, zes jaar na de PAS-uitspraak, geen gebiedsplannen of andere beleidsstukken per Natura 2000-gebied zijn die aangeven wanneer en met welke maatregelen de achteruitgang van de beschermde habitats en soorten wordt gestopt (passende maatregelen) en op welke termijn en hoe zal worden toegewerkt om herstel- en verbeterdoelen te bereiken (instandhoudingsmaatregelen). Dat komt deels doordat tijd nodig is voor het opstellen van deze plannen en de voorafgaande natuurdoelanalyses. Het komt echter minstens zo sterk door het feit dat Rijk en provincies ook in deze plannen alleen of vooral willen uitgaan van maatregelen op vrijwillige basis. Zo lang dat gebeurt is het onmogelijk om een traject aan te geven wanneer en hoe de achteruitgang van de beschermde habitats zal worden gestopt en is het daarom heel moeilijk en in vele gevallen niet mogelijk om aan te tonen dat aan het additionaliteitsvereiste wordt voldaan. Dat verhindert niet alleen de legalisatie van de PAS-melders (en voor een deel ook het vinden van andere oplossingen dan legalisatie, zie hierna), maar ook het kunnen afwijzen van handhavingsverzoeken, het kunnen afwijzen van verzoeken tot intrekking van legaal verleende vergunningen en al helemaal het kunnen vergunnen van nieuwe activiteiten ('van het slot halen').

3. Hoe groot is de waarschijnlijkheid dat de illegale situatie voor alle PAS-melders tot 2028 zal worden beëindigd?

Deze waarschijnlijkheid is zeer klein tot nihil. De regering zelf erkent dat legalisering door middel van vergunningverlening gebaseerd op het scheppen en gebruiken van stikstofruimte slechts in weinige gevallen mogelijk zal zijn. In de meeste gevallen zullen andere maatregelen moeten worden genomen (innovaties, salderen, vermindering van het veebestand (dus terugdraaien van de activiteit), verplaatsing van het bedrijf enz). Om van handhaving af te kunnen zien moet de illegale situatie van de PAS-melders worden beëindigd. Het wetsvoorstel zelf gaat er vanuit dat dat niet lukt. Wel is het streven en de vooruitzicht van de regering dat er, zo de memorie van toelichting 'een maatwerkoplossing gevonden' is voor alle PAS-melders. Dat is echter wat anders. Volgens de memorie van toelichting betekent dit dat tot het einde van de verlenging van het programma eind februari 2028 de volgende stappen zijn genomen:

- mogelijkheden verkennen met zaakbegeleider (indicatief 9 maanden);
- bedenktijd voor PAS-melder (indicatief 9 maanden);
- voorbereiden, inclusief eventuele schadevergoeding en/of subsidie aanvragen en beoordelen (indicatief 6 maanden).³

³ Wijziging van de Omgevingswet (maatwerkenaanpak PAS-projecten), kamerstukken II, 2024/25, 36 755, nr. 3, p. 5.

De regering vat dit nog eens samen als volgt: ‘Met het treffen van maatregelen uiterlijk eind februari 2028 wordt bedoeld dat de PAS-melder op dat moment concreet zicht heeft op een legale situatie door middel van een concrete oplossing.’⁴ Dat is iets anders dan het beëindigen van de illegaliteit van de PAS-melders. Daarvoor zal dan vaak nog duidelijk meer tijd nodig zijn. In sommige gevallen zal bijvoorbeeld een vergunning aangevraagd, beoordeeld en verleend moeten worden. Mogelijk wordt beroep ingesteld tegen de vergunning. Hier wijst ook de AARvS op.⁵ Dat zal tot gevolg hebben dat de illegaliteit ook na februari 2028 in veel gevallen voortduurt. Het is verwarrend, zo niet misleidend, dat de wetstekst aangeeft dat ‘De in het programma opgenomen maatregelen worden uitgevoerd voor 1 maart 2028’.⁶ De memorie van toelichting drukt dit wezenlijk anders uit:

‘De implementatie van de gekozen oplossingsrichting kan worden uitgevoerd nadat de benodigde maatregelen zijn getroffen; die is dus niet meegerekend bij de wettelijke termijn.’⁷

De tekst van het wetsvoorstel strookt hier dus niet met de toelichting. Het wetsvoorstel zoals toegelicht door de regering en de op grond daarvan te nemen uitvoeringsmaatregelen geven dus geen zicht op beëindigen van de illegale situatie van de PAS-melders binnen nog eens drie bijkomende jaren. Dat is echter hetgeen nodig is bij de beoordeling van verzoeken om te handhaven. Als vervolgens beroep wordt ingesteld tegen een weigering om handhavend op te treden dan zal in veel gevallen geen datum kunnen worden benoemd waarop de illegaliteit van de activiteiten van de desbetreffende PAS-melder zal worden beëindigd. Dat is echter essentieel om gedogen nog langer te kunnen rechtvaardigen (zie hierna onder 4).

4. Hoe groot is de kans dat op grond van het voorliggende wetsvoorstel en de uitvoering daarna verzoeken tot handhaving kunnen worden afgewezen?

Om te beginnen moet worden vastgesteld dat het verlengen van de termijn van het ‘legalisatieprogramma’ (of het programma tot het vinden van een maatwerkoplossing) een essentiële voorwaarde is om de illegale activiteiten van de PAS-melders verder te kunnen gedogen. Het is echter slechts één voorwaarde en niet genoeg. Zoals bekend bestaat een beginselplicht tot handhaven en is gedogen slechts in twee situaties mogelijk: er is concreet uitzicht op legalisatie binnen korte termijn of handhaving is onevenredig in verhouding tot de daarmee te dienen doelen.⁸ De AARvS vat de jurisprudentie op dit punt als volgt samen:

‘De Afdeling bestuursrechtspraak oordeelde dat alleen het vaststellen van het legalisatieprogramma en deelname daaraan onvoldoende zijn voor het aannemen van een concreet zicht op legalisatie. Niettemin zag de Afdeling bestuursrechtspraak in (1) de individuele belangen van de PAS-melders, (2) de rechtszekerheid die PAS-melders aan het PAS-regime mochten ontlelen, (3) de verschillende uitlatingen van de overheid na de PAS uitspraak dat PAS-melders zullen worden gelegaliseerd, (4) het legalisatieprogramma dat ervan uitgaat dat medio 2025 alle PAS-melders een natuurvergunning kunnen aanvragen, en (5) het feit dat het legalisatieprogramma in uitvoering is en de bedrijven daarin de mogelijke stappen hebben ondernomen, bijzondere omstandigheden die voor het

⁴ Wijziging van de Omgevingswet (maatwerkaanpak PAS-projecten), kamerstukken II, 2024/25, 36 755, nr. 3, p. 10.

⁵ Wijziging van de Omgevingswet (maatwerkaanpak PAS-projecten), kamerstukken II, 2024/25, 36 755, Nr. 4, p. 5.

⁶ Wijziging van de Omgevingswet (maatwerkaanpak PAS-projecten), B sub 2, wijziging van art. 22.21 lid 4 Ow.

⁷ Wijziging van de Omgevingswet (maatwerkaanpak PAS-projecten), kamerstukken II, 2024/25, 36 755, nr. 3, p. 5.

⁸ Zie bijvoorbeeld ABRvS 28 februari 2024, ECLI:NL:RVS:2024:838.

bevoegd gezag aanleiding kunnen zijn om handhavend optreden onevenredig te achten in verhouding tot het natuurbelang en tot medio 2025 af te zien van handhavend optreden.⁹

Of de in het wetsvoorstel voorziene verlenging van het programma inclusief de uitvoering van de voorgenomen maatregelen voldoende zullen zijn om wederom handhavingsverzoeken te kunnen afwijzen is ongewis, maar twijfelachtig. Legalisatie zal naar verwachting, ook van de regering, slechts in een minderheid van de gevallen mogelijk zijn. Men zou hieronder eventueel ook het wegnemen van de illegaliteit door een andere oplossing kunnen zien. Dat is niet zeker, maar goed te beredeneren. Een concreet zicht op legalisatie (op korte termijn) vereist echter dat zeker is dat alle noodzakelijke stappen om de illegaliteit te beëindigen op korte termijn zullen worden genomen en ook zeker is dat deze stappen succes hebben. Daar is in de allermeeeste gevallen geen sprake van. Afzien van handhaving zal dus alleen gerechtvaardigd kunnen worden omdat de gevolgen van handhaving onevenredig zijn met de doelen die handhaving dient. Daarbij zijn de volgende factoren te bedenken. Inmiddels duurt de illegale situatie zes jaar aan (sinds de uitspraak van de ABRvS in juni 2019). Met de verlenging van het legalisatieprogramma worden dat 9 jaar. Gezien het feit dat aan het eind van dat programma de illegaliteit in veel gevallen nog steeds niet zal zijn beëindigd (maar volgens de verwachtingen van de regering dan alleen duidelijk zal zijn hoe dat zal worden bereikt) komt daar nog een periode van mogelijk enkele jaren bij. Bij het kunnen afzien van handhaving gaat het niet om een 'afweging van belangen waarbij een redelijke uitkomst moet worden bereikt'. Het gaat erom dat bij wijze van uitzondering van handhaving kan worden afgezien als de gevolgen van handhaving in verhouding met het herstel van de wettelijke situatie (duidelijk) onevenredig zijn. Het is dus geen 'evenredigheidstoets', maar een 'onevenredigheidstoets'. Dat is iets anders. De lange tijdsduur telt daarbij steeds zwaarder mee.

Een heel belangrijke factor aan de andere kant van deze onevenredigheidstoets zijn de belangen die geschaad worden door het voortduren van de onwettelijke situatie. Dat is enerzijds het belang van de rechtsstaat. Dat is zeker en in toenemende mate in geding naargelang de illegale situatie voortduurt. Voorts is er het belang van de natuur. Als het gaat om een gebied waarin de te beschermen habitats mede vanwege een veel te hoge stikstofbelasting achteruit gaan en dat wellicht zelfs op de 'urgente lijst' staat, dan telt het aandeel dat een illegale activiteit daarin heeft zwaar. Het gaat immers niet alleen om de toekomstige extra deposities, maar ook om het cumulatief ophopen van de illegale deposities over jaren. Dit kan worden voorkomen door (extra) maatregelen te treffen om de verhoogde depositie te compenseren. Dat is ook deels gedaan, bijvoorbeeld door (tijdelijke) bemestingsverboden. In de onevenredigheidstoets zal het een aanzienlijke factor zijn of de extra emissie van een pas-melder feitelijk tot een extra depositie heeft geleid en zal leiden dan wel deze depositie door een extra maatregel (zoals bijvoorbeeld een tijdelijk bemestingsverbod) wordt gecompenseerd. Het is daarom uiterst belangrijk om voor alle PAS-melders zo snel mogelijk te voorzien in een dergelijke compensatie.

Ten slotte speelt er een Europeesrechtelijke vraag. De illegale activiteiten van de PAS-melders hebben niet alleen tot gevolg dat het Nederlandse recht wordt geschonden, maar ook dat het Europese recht. Het Hof van Justitie EU hanteert strikte regels voor het (niet) mogen toelaten van schendingen van EU-recht door de lidstaten.¹⁰ Dat beperkt de ruimte van de nationale rechter om aan te nemen dat handhaving in een concreet geval onevenredig is.

⁹ Wijziging van de Omgevingswet (maatwerkpaak PAS-projecten), kamerstukken II, 2024/25, 36 755, Nr. 4, p. 6.

¹⁰ Ik kan daar op deze plaats niet dieper op ingaan. Zie hierover bijvoorbeeld, S. Prechal, R.J.G.M. Widdershoven, Inleiding tot het Europees Bestuursrecht, hoofdstuk IV, paragraaf 5.3.3.1.

Een goede indruk van de overwegingen die de rechter hanteert en ook de invloed van de toenemende duur van het uitblijven van programma's en maatregelen die met zekerheid en voorspelbaar een aanzienlijke feitelijke reductie van de overbelasting met stikstof bereiken geven de uitspraken van de Rechtbank Oost-Brabant van 16 april 2025.¹¹ Daarbij gaat het niet om (het afwijzen van) handhavingsverzoeken tegen PAS-melders, maar om (het afwijzen van) verzoeken tot intrekking van rechtmatige vergunningen omdat de betrokken bedrijven een wezenlijke depositie op een sterk overbelast gebied veroorzaken en de provincie als bevoegd gezag geen toereikend plan heeft dat duidelijk maakt wanneer en met welke maatregelen de achteruitgang van de natuur zal worden gestopt. De Rechtbank komt in deze zaken tot een vernietiging van de afwijzing om de vergunningen in te trekken. Ze roept alle betrokkenen (veehouders, provincie, natuurverenigingen) op om snel samen rond de tafel te gaan zitten en binnen een half jaar met passende maatregelen te komen die met zekerheid tot een blijvende, substantiële daling van stikstofdepositie binnen één jaar leiden. Anders moeten de emissies van het betrokken bedrijf door de provincie worden beperkt. Hier dwingt de rechter dus een veel sneller traject af voor het vinden van een oplossing (voor een veel groter probleem) dan waarin het verlengde legalisatieprogramma voorziet. Deze, zeer zorgvuldig overwogene en goed onderbouwde uitspraken laten zien dat de rechter met de toenemende duur van het uitblijven van duidelijke plannen met effectieve en berekenbare passende maatregelen tot reductie van de overbelasting met stikstof duidelijk strenger wordt. Dat zal zeker ook voor handhavingsverzoeken tegen illegale emissies gelden.

5. Is het C-dictum terecht en zijn het wetsvoorstel zelf en de memorie van toelichting in voldoende mate aangepast naar aanleiding van het advies?

Na het voorgaande moge duidelijk zijn dat de AARvS mijns inziens niet tot een ander dictum kon komen dan het C-dictum. De redenen die in het advies hiervoor worden gegeven zijn valide.

De kritiek van de AARvS met betrekking tot de gekozen terminologie ('legalisatie') is door de regering voldoende gepareerd. Het wetsvoorstel is daarop aangepast. Voor de overige kritiekpunten geldt dat m.i. niet. Met name gaat het dan om de twijfel dat het programma binnen de beoogde looptijd leidt tot een situatie waarin de illegaliteit van de activiteiten van de PAS-melders is verdwenen. Het geldt evenzeer voor de opmerking dat de maatregelen die kunnen worden genomen om dat te bereiken onvoldoende concreet zijn. Ten slotte, en wellicht is dat het belangrijkste, geldt dat voor de twijfel die de AARvS heeft dat het programma (en het nemen van de maatregelen ter uitvoering daarvan) tot gevolg zullen hebben dat handhavingsverzoeken ook in de toekomst kunnen worden afgewezen.

Er speelt echter nog iets heel anders dat door de regering niet wordt benoemd. De minister wil een rekenkundige ondergrens invoeren. Naar verluidt moet dat 1 mol worden. Als dat zou lukken, dan zou het probleem van de PAS-melders waarschijnlijk grotendeels, zo niet geheel, zijn 'opgelost'. Immers, een PAS-melding was mogelijk voor activiteiten die minder dan 1 mol (extra) depositie veroorzaakten. Als een rekengrens van 1 mol zou gelden, dan zou voor al die activiteiten dus geen vergunning meer nodig zijn. Dat lijkt de voornaamste, echter niet genoemde, reden om het 'legalisatieprogramma' te verlengen. Er zijn aanzienlijke twijfels of de rekengrens rechtens kan worden ingevoerd. De landsadvocaat heeft zich hierover zeer kritisch uitgelaten en ook de AARvS heeft zeer negatief en kritisch geadviseerd. De AARvS heeft beklemtoond dat moet worden aangetoond dat de negatieve gevolgen (de toename in depositie) van het cumulatief in vele gevallen gebruik van de rekenkundige ondergrens niet leidt mag leiden tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen (behoud of verbetering). Het is niet zeker hoe de ABRvS over de

¹¹ Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:RBOBR:2025:2324.

rekeningens zal oordelen (zie hierover ook mijn review van het voorstel van collega Petersen), maar het is waarschijnlijk dat de ABRvS uiteindelijk als rechter op grond van de EU-rechtelijke randvoorwaarden zal moeten eisen dat door een maatregelenpakket met bindend en verplicht opgelegde emissiereducties gegarandeerd wordt dat de toepassing van de rekenkundige ondergrens niet in de weg staat aan de per gebied noodzakelijke trajecten tot reductie van de depositie ten einde verdere achteruitgang te stoppen en toe te werken naar eventuele herstel- en verbeterdoelstellingen. Het ontbreken van zo'n bindend pakket (waarop hiervoor al meermaals werd ingegaan) brengt dus niet alleen de mogelijkheid van verder gedogen, maar ook de rekenkundige ondergrens in gevaar. Als de rekenkundige ondergrens wordt ingevoerd, maar uiteindelijk sneuvelt, wordt echter een nieuw probleem van een vergelijkbare soort en grootte als de problematiek van de PAS-melders geschapen. Dat probleem wordt mogelijk nog groter dan dat van de PAS-melders, ten minste als voor de rekenkundige ondergrens geen meldingsplicht wordt geïntroduceerd. Dan immers zullen na introductie van de rekenkundige ondergrens tal van investeringen worden gedaan in het vertrouwen dat dat zonder vergunning mag, die achteraf wederom illegaal blijken te zijn. Een dergelijk scenario is niet alleen hoogst onwenselijk, maar leidt ook tot een aanzienlijke afname in het vertrouwen op de democratie en de rechtsstaat. Dat zou voorkomen moeten worden.

6. Afsluitende opmerkingen

Problematisch is niet zo zeer het wetsvoorstel op zich. Problematisch is het gebrek aan een pakket van duidelijke en uiteindelijk ook dwingende maatregelen ter emissiereductie waarmee per gebied kan worden berekend en aangetoond welke daling van de depositie hoe en wanneer zal kunnen worden bereikt. Dat is een essentiële voorwaarde voor het kunnen voldoen aan het additionaliteitsvereiste en daarmee het kunnen afwijzen van handhavingsverzoeken. Het is overigens ook een essentieel vereiste voor het kunnen afwijzen van verzoeken tot intrekking van wel rechtmatig verleende vergunningen van bedrijven die een wezenlijke depositie op een zwaar overbelast en in natuurkwaliteit duidelijk achteruitgaand gebied hebben. En tevens is het een essentiële voorwaarde voor het uiteindelijk 'van het slot kunnen halen', dus voor het kunnen verlenen van vergunningen ten minste voor activiteiten met een tamelijk geringe extra depositie. Het krampachtig vasthouden aan het beginsel van vrijwilligheid dat door vorige bewindspersonen en door de huidige regering wordt gehanteerd om aan de wensen van vertegenwoordigers van de agrarische sector te voldoen werkt feitelijk averechts en heeft tot gevolg dat er nog steeds geen rechtszekerheid voor (agrarische en niet agrarische) emittenten van stikstof is en ook niet zal komen. Dat is niet in het belang van de betrokken bedrijven en veroorzaakt veel leed bij de betrokken families. Het is een misverstand dat het alternatief noodzakelijkerwijs 'gedwongen uitkoop en onteigening' is. Wat wel nodig is, is een bindend stelsel van uiteindelijk gedwongen emissiereductie. Slechts dan is met voldoende zekerheid in de gebiedsplannen aan te geven welke reductie van depositie te verwachten is en kan een additionaliteitstoets veel makkelijker uitgevoerd worden. Wat dat betreft zou mogelijk inspiratie kunnen worden opgedaan bij het Vlaamse stikstofdecreet, waarin voor 2030 (een deels al voor 2026) bindende emissiereducties per sector zijn voorzien die vervolgens per bedrijf worden doorberekend. Dat biedt een grondslag om, aangevuld door gebiedsspecifiek (bindende) verplichtingen, duidelijkheid te geven over emissie- en daarmee depositiereductiepaden voor concrete gebieden.

Utrecht/Berlijn 19 juni 2025

Chris Backes

Chris Backes